

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين

اللهم صل على محمد و آل محمد

تقديم به حضرت اميرالمومنين و حضرت زهرا سلام الله عليها و يازده نور مقدس از وجود ايشان

بررسی نظام مسائل نوجوان با سير تفکر

اولين مساله مورد بررسی: آزادی و حد و مرز آن در موضوعات مربوط به دختران

۱) یکی از راه های بررسی مساله ای که نوجوان با روبرو شده است این است مربی مساله را فراتر از یک سوال مشاهده کند و بتواند آن را به موضوعی اصلی مرتبط کند.

وقتی ما از نوجوان مساله ای که ذهنش را درگیر کرده می پرسیم او به سوال یا مساله ای جزئی اشاره می کند مثلا می گوید چرا دختر ها نمی توانند بدون روسری بیرون بروند یا چرا دوچرخه یا موتور سوار نشوند چرا هر طور که دلشان می خواهد نمی توانند دیده شوند و ... همان طور که می بینید گستره این مدل سوالات تمامی ندارد و اگر بخواهیم برای هریک سیر جدا گانه ای برای پاسخگویی و برانگیختن تفکر در نظر بگیریم وقت زیادی را از خود و مخاطب گرفته در حالی که هنوز سوالات او تمام نشده است.

لذا مربی می بایست برای برانگیختن تفکر توجه کند که سوالاتی که قابل جمع در یک حیطه است را جمع آوری کرده و ارتباط همه آن را با یک موضوع کلی پیدا کند. پس از بررسی سوالات حول یک موضوع مشخص، می توان به راحتی تک تک سوالات را نیز دقیق تر بررسی کرد در حالی که پاسخگویی در این حالت به مراتب ساده تر است. البته گفتنی است این نحوه مواجهه با مساله، مربوط به مواردی است که سوالات ارتباط مشخصی با یکدیگر داشته باشند.

در مورد سوالات عنوان شده نیز می توان آن ها را تقریبا ذیل موضوع "آزادی حد و مرز آن" بررسی کرد.

- چرا دختر ها نمی توانند بدون روسری بیرون بروند؟.....آزادی در لباس
- چرا دوچرخه یا موتور سوار نشوند؟.....آزادی در رفت و آمد
- چرا هر طور که دلشان می خواهد نمی توانند دیده شوند؟آزادی در نیاز به دیده شدن
- چرا والدین دخترها را محدود می کنند؟..... آزادی در ارتباط و...
- چرا برخی بقیه را امر به معروف می کنند؟.....آزادی در رفتارهای اجتماعی

نکته:

لازم به ذکر است از آن جا که تفکر نوجوان در این دوره فعال شده است علاوه بر سوالاتی که در این حوزه دارد، برای درستی آنچه در ذهن دارد دلیل هایی برای اثبات نیز دارد مثلا عنوان می کند غرب با این که حجاب ندارد پیشرفت کرده است یا عقاید و رفتار هرکس به خودش مربوط است. نباید با شنیدن این سوالات مربی احساس کند چیزی برای گفتن ندارد اغلب این اشکالات به خاطر عدم مشاهده همه جانبه مساله است. لذا سعی داریم با پرورش قدرت تفکر، نوجوان بتواند مساله و جوانب آن را بهتر و دقیق تر مشاهده کند.

۲) در مرحله بعد لازم است ارتباط موضوع کلی با مساله یا سوالات، برای نوجوان نیز مشخص شود.

برای این که این ارتباط برای نوجوان مشخص شود می توان گفتگو را این گونه شروع کرد:

- چه قدر موضوعاتی که بیان کردید شبیه هم هستند.
- من فکر می کنم می توان بین آن ها اشتراک هایی پیدا کرد.
- کسی می تواند بگوید چه چیز بین آن ها مشترک است؟
- درسته... همه سوالاتی که بیان کردید به علت حس نیاز به آزاد بودن هست.

بچه ها را به سمت تمایل به آزاد بودن به عنوان عامل مشترک بین سوالات سوق می دهیم و البته مهم است که این ارتباط برای همه بچه ها ملموس بوده و آن را متوجه شوند زیرا سیر تفکر بر همین اساس خواهد بود. بنابراین با پرسیدن سوال می توان از این موضوع اطمینان یافت.

۳) بعد از آن که ارتباط سوال با موضوع اصلی مشخص شد باید گفتگو را براساس آن پیش برد و مسائل پیرامون موضوع اصلی (آزادی) را تا حد نیاز مخاطب، موشکافی کرد.

به عنوان نمونه می توان با سوالات زیر شروع کرد:

- به نظر شما بهتر نیست به جای جواب دادن به تک تک سوالات، آزاد بودن را بین سوال هایتان مشترک بگیریم و به این سوال ها جواب بدهیم:
- آیا می توان آزاد بود؟ اصلا آزادی یعنی چه؟
- آیا همه می توانند در خانه یا جامعه خود آزاد باشند؟
- چه کسی محدوده آزادی انسان ها را مشخص می کند؟

در حقیقت قرار است با جواب دادن به این سوالات کلی سعی کنیم بچه ها پاسخ سوالات جزئی خود را بگیرند.

پاسخ به آن ها از طریق روش های زیر و با هدف برانگیختگی تفکر می باشد. همچنین سوالات می توانند یکی یکی و هر کدام در یک جلسه مجزا بررسی شوند یا همه آن ها باهم مطرح شده و به صورت گروهی در مدت زمانی از کلاس به آن پاسخ گویند و یا بچه ها فرصت یک هفته ای داشته باشند به آن پاسخ دهند و در جلسات بعد به طور تفصیلی مراحل بعد را پیش رفت.

۴) مراحل پاسخگویی به سوالات:

۴-۱) باید مشاهده فرد نسبت به موضوع اصلی (آزادی) ارتقا پیدا کند.

لازم به ذکر است ارتقای مشاهده باید به بالا رفتن سطح علم حقیقی در ارتباط با موضوع آزادی منجر شود. همچنین جوانب این موضوع می بایست از طریق مواردی که بیان می شود توسط نوجوان مشاهده شود و توسط مربی فرد را به نتایج حقیقی برساند. لذا نتیجه ای که در هر بخش گرفته می شود اهمیت دارد و نباید گفتگو بدون دستیابی به گزاره ای حقیقی رها شود. لازم به ذکر است دستیابی به گزاره صحیح باید با رجوع به منابع حق صورت گیرد و درستی یا نادرستی آن با معیار قرآن و روایات معتبر سنجیده شده و مغایرتی با آن ها نداشته باشد.

۱-۱-۴) با هدف تقویت مشاهده سعی می کنیم توان عاقبت نگری، افزایش یابد.

تمرین اول:

هدف: می خواهیم بدانیم بچه ها چه تصویری از نتیجه آزاد بودن دارند و بتوانند عاقبت آزادی بدون حد و مرز را بهتر و دقیق تر ببینند.

نمونه برنامه پیشنهادی:

۱. طرح سوال برای شناخت ذهنیت نوجوان: می توان بچه ها را گروه بندی کرد و در مدت زمانی مشخص از آنان خواست درباره سوالات زیر با هم گفتگو کنند:

بچه ها تصور کنید قرار است از فردا همه آزاد باشند.

- گروهی از شما سعی کند درباره آزادی لباس فکر کند. یعنی با هم فکر کنید اگر همه آزاد باشند که هر نوع لباسی می خواهند بپوشند چه اتفاقی خواهد افتاد؟! می توانید این موضوع را در خانه یا جامعه بررسی کنید.
- گروهی درباره آزادی رفتار فکر کند. یعنی با هم فکر کنند اگر هر کس هر رفتاری را بخواهد انجام دهد چه می شود؟! می توانید این موضوع را در خانه یا جامعه بررسی کنید.

.....
.....

البته بهتر است به طور مشخص موضوع به طور جداگانه در خانه یا در جامعه بررسی شود یا از بچه ها بخواهیم حتما آن را تفکیک کنند.

۲. توجه دادن توجه بچه ها به عاقبت آزادی در طولانی مدت: در ادامه گفتگوی بچه ها با هم، ممکن است بچه ها راحت بودن، حس خوب داشتن، شادتر بودن و مواردی این چنین را به عنوان عاقبت این آزادی اشاره کنند اما علاوه بر آن که باید به آن ها گوشزد کرد این سطح از مشاهده عاقبت، ظاهری و زودگذر است می بایست توجه بچه ها را به مشاهده عاقبت این آزادی در طولانی مدت بدهیم.

- بچه ها شاید در ظاهر احساس راحتی به سبب آزاد بودن تجربه شود اما قطعاً تاثیراتی را نیز در طولانی مدت برای فرد در خانواده و جامعه، خواهد داشت من از شما می خواهم سعی کنید تاثیر آن را در طولانی مدت بگویید.

ممکن است بچه‌ها نتوانند پاسخ درستی به این سوال بدهند، که اگر می‌توانستند به طور طبیعی اصلاً چنین سوالاتی برایشان پیش نمی‌آمد. اما همین که متوجه بشوند برای انتخاب هایمان فقط به تاثیر کوتاه مدت توجه نمی‌کنیم می‌تواند به تدریج تفکر آن‌ها را در ارتباط با این موضوع (توجه به عاقبت در طولانی مدت) فعال کند.

۳. تبیین عاقبت آزادی در قالب فهم نوجوان: در توضیح این موضوع مربی می‌تواند اتفاقاتی که در اثر آزادی‌های نادرست در جوامع می‌افتد را در قالب داستان‌های واقعی بیان کند. در حقیقت مربی می‌خواهد بچه‌ها را با عواقبی که آزادی بی‌حد و مرز دارد آشنا می‌کند. غیر از داستان می‌توان کلیپ‌های داستانی یا مستند نیز پخش کرد.

بچه‌ها:

- برای مثال زمانی که خانم‌ها هیچ محدودیتی در سبک لباس پوشیدن نداشته باشند و در انتخاب لباس آزاد باشند، به دلیل زیبایی که ظاهرشان دارد ناخودآگاه توجه افرادی که با او ارتباط دارند به ظاهر او جلب شده و توانایی‌ها و استعداد‌های آن‌ها نادیده گرفته می‌شود. به عنوان شاهد مثال می‌توان داستان کوتاه و واقعی زیر را بشنویم:
- خانمی آمریکایی که اتفاقاً در ارتباط با پوشش خانم‌ها در اسلام مشکل داشت با دوستان مرد خود نمایشگاه نقاشی برپا می‌کند. هنگامی که اساتید که اغلب نیز مرد بوده‌اند با نقاشی‌های همکار مرد روبرو می‌شوند، از سبک نقاشی و رنگ‌هایی که استفاده کرده سوال پرسیده و او را ارزیابی می‌کنند اما هنگامی که به خانم می‌رسند، بدون توجه به نقاشی او، از زیبایی چشمان و سایر زیبایی‌های آن خانم صحبت می‌کنند و او همین‌جا به اهمیت و ضرورت پوشش پی می‌برد.

۴. تحلیل و نقد داستان یا کلیپ:

- بچه‌ها به نظر شما چه نتیجه‌ای از این داستان گرفته می‌شود؟
- پوشش صحیح باعث می‌شود به جای قضاوت یا توجه دیگران از روی ظاهر، به توانایی‌ها و استعداد‌های ما توجه شود.
- شاید در وهله اول نتیجه این داستان درست نباشد و یا این که بگوییم کلی نیست و این مورد استثنا است. اما باید بدانیم که ما داریم در ارتباط با آزادی بی‌حد و مرز و عاقبت آن در طولانی مدت صحبت می‌کنیم. سال‌هاست که آزادی‌های مختلفی در جوامع غربی وجود دارد، به خاطر همین به راحتی می‌توان عاقبت برخی آزادی‌های نادرست را در آن جوامع مشاهده کرد.

نکته :

به طور کلی زمانی که داستانی بیان شود امکان زیر سوال بردن آن برای بچه‌ها هست زیرا ذهن جستجوگر آن‌ها به دنبال یافتن مثال نقض و اثبات گزاره‌های ذهنی خودشان است. در این مورد نیز ممکن است بچه‌ها به استثناء بودن این داستان

و یا سایر داستان ها در ارتباط با این موضوع (آزادی) اشاره کنند اما باید در نظر داشت اگر موضوع حقی در قالب داستان بیان می شود به طور قطع قابل تعمیم دادن به شرایط دیگر نیز هست و با معیار و ملاک حق قابل شناسایی است. برای آن که این موضوعی که در داستان بیان شد، اثبات شود به آیه ای از قرآن اشاره می کنیم:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَلزَّوْجِ كِ وَبَنَاتِكِ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: روسری های بلند بر خود بپوشند، این مناسب تر است، تا شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، و خداوند آمرزنده مهربان است.

برای آن که زنان در جامعه به درستی شناخته شوند لازم است جلایب (پوششی گشاد که سر و بدن را می پوشاند) استفاده کنند. در غیر این صورت به جای آن که به واسطه شخصیت و توانمندی هایشان شناخته شوند به واسطه ظاهرشان شناخته شده و این برای خود زنان اذیت و آزار به همراه دارد.

نکته:

در جلساتی که با نوجوانان داریم به دلیل موضعی که بچه ها در قبال پذیرش قرآن دارند نیازی نیست همان ابتدا آیه قرآن را برای آن ها بگذاریم. می توان همین نتیجه حقی که از داستان گرفته می شود و آیه قرآن نیز آن را بیان می کند، با بیانی واضح و قابل مشاهده برای آن ها بیان کنیم.

۲-۱-۴) سعی می کنیم با بهره گیری از مثل موضوع را صحیح تر مشاهده کنیم:

مثل می تواند به راحتی حق بودن موضوعی را اثبات کند.

- برای مثال خانمی که پوشش ندارد مثل خانه ای است که قفل ندارد. پوشش صحیح حریم ایجاد می کند و اجازه ورود نگاه های بیهوده نمی دهد و جلوی تعرضات و مزاحمت را می گیرد.

به تدریج کسی که همیشه احساس آزادی می کند به خود اجازه می دهد هر کس را هر طور که دلش می خواهد قضاوت کند و با هر نگاهی که دوست دارد او را نگاه کند. یا با هر کس هر طور که دلش بخواهد رفتار می کند در این صورت کسی از دست دیگری در امان نیست.

مگر آن که دولت به وسیله قانون برای آزادی های او، حد و مرز قرار دهد و از طرفی برای کسی که از قوانین تخطی می کند مجازات سنگین تعیین کند.

یکی از نتایجی که در پایان این مبحث گرفته می شود آن است آزادی در هر محیطی اعم از خانواده و جامعه، باید حد و مرز داشته باشد.

سوال چه کسی حد و مرز آزادی را تعیین می کند؟

استفاده از مثل:

- کسی که چیزی را خلق می کند به ظرافت ها و آسیب های او آشناست یعنی می داند در چه حالتی آسیب می بیند. مثلا اگر من خانه ای بنا می کنم می دانم تحمل چند ریشتر زلزله را دارد؟ یا با چه ضربه ای می شکند. یا اگر اثر هنری خلق می کنم می دانم آنقدر با ارزش است که باید در ویتترین باشد یا در دست همه هم که باشد آسیبی نمی بیند پس خالق انسان بهترین کسی است که می تواند به او بگوید در چه حالت کمترین آسیب را می بیند.

۲-۴) در مرحله بعد می توان تاثیر موضوع مورد بحث (آزادی) را در خانواده و جامعه بر موضوعات دیگر بیان کرد.